

Raport końcowy

Tytuł innowacji: Program Edukacyjno-Profilaktyczny „Dbam o dobro dziecka... Seksualność jest ważna”

Autor innowacji: Fundacja na Rzecz Dziecka i Rodziny FASCYNACJE

Data sporządzenia raportu: 19 czerwca 2023 r.

1. Dane innowacji

1. Jakie problemy rozwiązuje?

Głównym celem innowacji było wzmocnienie świadomości w zakresie tematu seksualności podopiecznych instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej.

Potrzeby w tym zakresie zostały rozpoznane podczas pierwszych spotkań (przed i na początku projektu) z naszymi partnerami projektowymi. Wskazywano nam, że do pieczy zastępczej trafiają dzieci, które zostały wykorzystane seksualnie lub wykazują różne nieprawidłowe zachowania w obszarze seksualności. Dzieci te zazwyczaj nie powiedzą swoim zastępczym opiekunom, co je spotkało wcześniej, nie poproszą o pomoc wprost. Dlatego tak ważne jest, aby opiekunowie zastępczy mieli wiedzę o symptomach wykorzystania seksualnego i o tym, jak w takiej sytuacji interweniować. Nasze szkolenia dostarczają opiekunom zastępczym tej wiedzy.

Ponadto dzieci trafiające do pieczy mają za sobą różne trudne doświadczenia przemocy i innych traumatycznych doznań, co wywołuje u nich różnorodne zaburzenia zachowania, w tym w obszarze seksualności, np. w postaci masturbacji instrumentalnej czy przedwczesnej inicjacji seksualnej. To również jest poważne wyzwanie dla rodziców zastępczych bądź osób pracujących w obszarze pieczy zastępczej. Dlatego też nasze szkolenia edukują te osoby, aby wiedziały, jak postępować zarówno w codziennych sytuacjach wychowawczych, jak i w sytuacjach, gdy doszło do ujawnienia zachowań, niepożądanych ze względu na integralność rozwoju.

Dlatego też poszerzyliśmy program szkoleń o treści profilaktyczne wobec zagrożenia wykorzystania seksualnego dziecka – tak aby opiekunowie wiedzieli, jak wspierać integralny rozwój dziecka. Treści profilaktyczne dotyczyły kluczowych kompetencji niezbędnych w wychowaniu dziecka w pieczy, a także takich umiejętności wychowawczych, które są niezbędne we wspieraniu dziecka wykorzystanego seksualnie, a także wzmacniają czynniki chroniące dziecko przed wykorzystaniem.

Obszar seksualności człowieka nierozdzielnie łączy się z jego zdrowiem i dobrostanem psychicznym. W Polsce wciąż brakuje seksuologów, specjalistów zajmujących się dziećmi, do których mogą zwrócić się zarówno opiekunowie podejrzewający, że ich wychowankowie stali się ofiarami przemocy seksualnej, jak i tacy, którzy po prostu potrzebują podnieść swoje kompetencje zawodowe w obszarze rozwoju seksualnego dzieci i młodzieży (nauczyciele, wychowawcy, rodzice). Podobnie dzieci i młodzież, przeżywając trudności w obszarze psychoseksualnym, czy też doświadczając przemocy seksualnej nie zawsze wie, gdzie zwrócić się o pomoc. Dlatego też niniejsze szkolenia dostarczają tej wiedzy osobom pracującym w obszarze pieczy zastępczej.

2. Co nowego wnosi do obecnej praktyki?

Wiedza seksuologiczna jest wprawdzie dość dobrze rozwinięta w Polsce, jednak o wiele gorzej jest z jej przełożeniem i wdrożeniem w praktykę. Nadal jest niewielu dobrze przygotowanych specjalistów, do których mogliby zwrócić się o pomoc wychowawcy z placówek i rodzice zastępczy. Nasz projekt – dostarczając profesjonalnej wiedzy seksuologicznej – udostępnia tę wiedzę rodzicom zastępczym i wychowawcom z placówek opiekuńczych.

Na rynku szkoleniowym jest nadal bardzo mało ofert szkoleniowych poruszających tematykę seksuologiczną w sposób profesjonalny – wolny od upolitycznienia, ideologizacji czy innej formy „urabiania” uczestników. Nasze szkolenia dostarczają neutralnej wiedzy i umiejętności, ukierunkowanych na zadbanie o dobro dziecka.

Należy podkreślić, że Program został przygotowany oparciu o potrzeby pieczy zastępczej i choć jest dostosowany do potrzeb tej specyficznej grupy to także może być zaproponowany szerszej grupie odbiorców – rodzicom, nauczycielom oraz pracownikom różnych instytucji edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych.

Korzystając z naszego programu, także inne zespoły specjalistów będą mogły powielić nasze innowacyjne rozwiązanie w swoich środowiskach, dostarczając tak potrzebnej wiedzy różnym grupom, a zwłaszcza kadrze pieczy zastępczej (tj. rodzicom, wychowawcom, pracownikom organizującym pieczę).

3. Jakie elementy się na nią składają?

Innowacja – w formie opracowania konspektów szkoleń dla pieczy zastępczej – składa się z 4 elementów: wstęp wprowadzający w tematykę i organizację szkoleń, konspekty szkoleniowe opatrzone swoistą „instrukcją”, jak z nich korzystać, materiały do konspektów oraz rekomendacje od ewaluatorów oceniających innowacyjny produkt oraz uczestników testowanych szkoleń.

Innowację stanowi druga część Programu Edukacyjno-profilaktyczny „Dbam o dobro dziecka... Seksualność jest ważna”, w skład którego wchodzi zagadnienia seksuologiczne i kompatybilne do nich zagadnienia profilaktyczne, które wzbogacają warsztat rodzica i wychowawcy i chronią przed wykorzystaniem seksualnym powierzone im dzieci.

Innowację w niniejszym projekcie stanowi wzbogacenie części szkoleniowej w szkolenia profilaktyczne (5 szkoleń) oraz części seksuologicznej o aspekty prawne i psychopedagogiczne procesów o wykorzystanie seksualne małoletnich (1 szkolenie) oraz koncepcja „Warsztatu mocy”, który się zrodził na kanwie

testowania Programu. Jest to szkolenie-warsztat, które jest formą superwizji pracy pracowników pieczy oraz udzielenia im wsparcia. Do tej pory nie zauważyliśmy, aby podobny warsztat towarzyszył szkoleniom seksuologicznym.

4. Odbiorcy innowacji

Z uwagi na zagrożenie wykorzystaniem seksualnym, którym dotknięta jest szczególnie grupa dzieci w pieczy zastępczej postanowiliśmy wyodrębnić 3 grupy odbiorców na podstawie różnic w rodzaju sprawowanej pieczy i zadań wobec dzieci:

- rodziny zastępcze
- wychowawcy placówek opiekuńczych
- kadra organizująca i wspierająca pieczę zastępczą

5. Użytkownicy innowacji

Użytkownikami innowacyjnego produktu są zespoły specjalistów, które chciałyby prowadzić szkolenia w dziedzinie seksuologii dla kadry pieczy zastępczej. Z produktu mogą korzystać także uczestnicy szkoleń oraz wszyscy zainteresowani tematyką profilaktyki i przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu dziecka.

6. Jaki jest szacunkowy koszt wdrożenia przez inne podmioty?

Podstawowo produkt może być wdrażany bezkosztowo, o ile dana instytucja dysponuje zespołem specjalistów o wskazanych poniżej kwalifikacjach (specjaliści mogą przeprowadzić szkolenia w ramach swoich obowiązków zawodowych) oraz odpowiednie zaplecze materialne (do szkoleń stacjonarnych: sala wykładowa, sprzęt niezbędny do zaprezentowania materiałów – rzutnik i laptop, ew. szybkie łącze internetowe i laptopy w przypadku szkoleń online). Jednak w sytuacji gdy instytucja nie dysponuje ani lokalem, ani sprzętem, ani specjalistami musi wziąć pod uwagę koszty.

Koszty wdrożenia powinny się ograniczyć do wynagrodzeń szkoleniowców, ponieważ sam program jest już gotowy. Zatem koszt ogólny zależny byłby od stawek, które oferują poszczególne ośrodki. Nasze uśrednione stawki za 2h szkoleń to 700-800 zł za grupy liczące 20-30 osób, licząc więc wg tych stawek można spodziewać się następujących kosztów:

Szkolenie 4h = 2 x 700-800 x 7-elementowa seria szkoleniowa = 11.000

Warto pamiętać, że szkolenia były prowadzone przez 2 specjalistów (szkolenia seksuologiczne: specjalista w zakresie seksuologii + pedagog lub psycholog, szkolenia profilaktyczne: specjalista w zakresie seksuologii i/lub pedagog i/lub psycholog), co najlepiej się sprawdza przy poruszaniu wspomnianej tematyki.

Można zatem się spodziewać, że uśrednione koszty wdrożeniowe obejmujące wynagrodzenia szkoleniowców mogłyby oscylować wokół kwoty 11.000-15.000 PLN, jeśli uśrednione wynagrodzenia dla szkoleniowców utrzymywałyby się w widełkach 700-900 PLN.

Kosztem opcjonalnym byłyby dodatkowo koszty administracyjne, związane z zarządzaniem i organizacją szkoleń, a także koszty obsługi technicznej szkoleń – o ile byłyby to szkolenia online – lub koszty związane z noclegiem, dietą itp. przy organizacji szkoleń w formie stacjonarnej. Koszty związane z wynajmem sali, noclegiem, dietą itp. mogą być bardzo zróżnicowane w zależności od miejscowości i wynajmowanego lokalu, a przez to są trudne do oszacowania.

Biorąc pod uwagę wspomniane wyżej ogólne koszty podstawowe i opcjonalne wdrożenia szkolenia przez inne zespoły specjalistów całej serii szkoleniowej sięgałyby kwot 25.000 (wersja online)- 40.000 (wersja stacjonarna) PLN. Ze względu na fakt bardzo dużych kosztów w przypadku organizacji szkoleń stacjonarnych, można by było zastosować tryb mieszany – pewną część przeprowadzić w trybie online, a część w trybie stacjonarnym. Z doświadczeń naszych Partnerów Projektowych wynika, że dobrze się sprawdza przeprowadzanie szkoleń online nie pojedynczo (każdy przed swoim komputerem w domu), ale w zorganizowanych grupach (instytucja zaprasza do siebie uczestników i tam prowadzi dla nich transmisję).

Z informacji zwrotnych od uczestników wynika także, że jednym z integralnych elementów takich szkoleń jest możliwość odbycia indywidualnej konsultacji lub superwizji, ponieważ wtedy można omówić konkretne sytuacje uczestników z ich pracy. Dobrze, jeśli na każdym szkoleniu jest przestrzeń na dyskusję, czas na przedstawienie własnej sytuacji i jej przepracowanie.

a) Uśrednione koszty finansowe

Kategoria kosztu	Jednostka	Liczba	Cena jednostkowa	Łącznie
Wynagrodzenie specjalisty	Szkolenie	7 szkoleń 2 specjalistów	1600	11200
Koszty administracyjne	Szkolenie	7	1000	7000

b) Uśrednione koszty alternatywne/opcjonalne (dodatkowe koszty finansowe, które nie są obligatoryjne, pojawiają się tylko w konkretnych okolicznościach - w ostatniej kolumnie należy wskazać, jakie to okoliczności)

Kategoria kosztu	Jednostka	Liczba	Cena jednostkowa	Łącznie	Kiedy koszt występuje?
Koszty technicznej obsługi szkoleń online	Szkolenie	7	1000	7000	7 szkoleń 4-godzinnych
lub					
Koszty dojazdów, noclegów, diet, wynajmem sali	Szkolenie	7 szkoleń	1000	10500	7 szkoleń 4-godzinnych

7. Czy to działa? (Opinie osób lub podmiotów uczestniczących w testowaniu, innowatorów, autorów innowacji, streszczenie ewaluacji z części II i III Raportu podsumowującego z kluczowymi wynikami)

Uwagi nt. Programu Edukacyjno-Profilaktycznego „Dbam o dobro dziecka.... Seksualność jest ważna”:

Program Edukacyjno-Profilaktyczny „Dbam o dobro dziecka...Seksualność jest ważna” autorstwa specjalistów Fundacji FASCYNACJI został przygotowany jako podstawa do prowadzenia szkoleń dla szczególnej grupy odbiorców: rodziców i opiekunów zastępczych, wychowawców w placówkach pieczy zastępczej oraz kadry organizującej i wspierającej pieczę zastępczą. Warto pamiętać, że dzieci i młodzież trafiająca do pieczy jest o wiele bardziej narażona na różnorodne zagrożenia - także w obszarze seksualności. W związku z tym poza zagadnieniami, będącymi podstawowymi dla wychowania seksualnego - takimi jak np. prawidłowości rozwoju seksualnego dzieci i młodzieży, w Programie zostały ujęte także kwestie wyjątkowo trudne - wykorzystanie seksualne dziecka, zagrożenia i nieprawidłowe zachowania seksualne nieletnich.

Nawiązując do tytułu Programu, seksualność jest rzeczywiście bardzo ważna w wychowaniu młodych ludzi, zwłaszcza tych, którzy mieli okazję doświadczyć przemocy w domu rodzinnym, poważnej deprivacji swoich potrzeb, a nawet wykorzystania seksualnego. Pracując od lat z dziećmi z pieczy, wiemy, jak bardzo zróżnicowane, ale i trudne doświadczenia mają nasi podopieczni. Wiemy także, z jakimi problemami zmagają się rodzice zastępczy, wychowawcy w placówkach i kadra organizująca i wspierająca pieczę zastępczą. Stąd też narodził się pomysł na przygotowanie niniejszego Programu Profilaktyczno-Edukacyjnego.

Do głównych walorów Programu należą niewątpliwie: oparcie się na naukowej wiedzy i unikanie wnikania się w ideologiczne dyskusje (promujemy wychowanie seksualne a nie edukację seksualną), dostosowanie do potrzeb edukacyjnych kadr pieczy zastępczej (Program adresuje problemy doświadczane i zgłaszane przez pracowników pieczy), a zarazem dostosowanie do różnic wynikających z odrębności grup szkoleniowych (rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe i wychowawcy z placówek, kadra organizująca i wspierająca pieczę).

Polecamy zatem Państwu uwadze prezentowany tutaj Program i zachęcamy do przygotowania własnych szkoleń nt. seksualności na podstawie naszego opracowania. Mam nadzieję, że będzie on przydatną pomocą w szkoleniu pracowników pieczy zastępczej.

dr hab. Małgorzata Stopikowska, prof. A-ANS,

pedagog, familiolog, teolog,

Przewodnicząca Rady Programowej Fundacji na Rzecz Dziecka i Rodziny FASCYNACJE

Opinia nt. Programu Edukacyjno-Profilaktycznego „Dbam o dobro dziecka.... Seksualność jest ważna”:

WIELKOPOLSKA

„Program Edukacyjno-Profilaktyczny „Dbam o dobro dziecka...Seksualność jest ważna” został przygotowany specjalnie na potrzeby szkoleń dla pieczy zastępczej. Powstał on dzięki zaangażowaniu wielu specjalistów. Ma on na celu podnoszenie świadomości wychowawczej rodziców, opiekunów, wychowawców i pracowników pieczy zastępczej, aby mogli pokonywać trudności, które napotykają w codziennej pracy z podopiecznymi.

Szkolenia zostały przygotowane i przeprowadzone przez zespół specjalistów, którzy spotykają się niemal na co dzień z problematyką dzieci dotkniętych przemocą seksualną, pornografią czy też wykazujących różne nieprawidłowe zachowania.

Polecam Program wszystkim rodzicom adopcyjnym, zastępczym, nauczycielom, wychowawcom oraz pracownikom organizującym i wspierającym pieczę zastępczą. Jestem pewna, że dzięki szkoleniom organizowanym według zaprezentowanych wyżej konspektów, podniosą swoje kwalifikacje w dziedzinie seksualności dziecięcej. Pozwoli to na większe zrozumienie problematyki, z jaką zmagają się wychowankowie pieczy zastępczej”.

Mgr Alina Oleszczuk, psychoterapeuta systemowy w trakcie procesu certyfikacji, specjalista w zakresie seksuologii, psycholog

Opinia nt. Programu Edukacyjno-Profilaktycznego “Dbam o dobro dziecka.... Seksualność jest ważna”:

Program Edukacyjno-Profilaktyczny „Dbam o dobro dziecka...Seksualność jest ważna” został przygotowany specjalnie na potrzeby szkoleń dla pieczy zastępczej. Powstał on dzięki zaangażowaniu wielu specjalistów. Ma on na celu podnoszenie świadomości wychowawczej rodziców, opiekunów, wychowawców i pracowników pieczy zastępczej, aby mogli pokonywać trudności, które napotykają w codziennej pracy z podopiecznymi.

Szkolenia zostały przygotowane i przeprowadzone przez zespół specjalistów, którzy spotykają się niemal na co dzień z problematyką dzieci dotkniętych przemocą seksualną, pornografią czy też wykazujących różne nieprawidłowe zachowania.

Podczas przeprowadzonych szkoleń mogłam zaobserwować różne reakcje osób uczestniczących w szkoleniach. Część osób była zakłopotana, zawstydzona poruszaną problematyką, a nawet obwiniająca się za rzeczy, których nie zauważyli, nie zareagowali w odpowiedni sposób czy też byli obojętni na zachowania, które mogłyby wskazywać na trudności w obszarze seksualności.

Mam nadzieję, że wiedza naukowa na temat seksualności dziecka, akty prawne związane z przemocą seksualną, jak również doświadczenie naszych specjalistów w zakresie seksuologii, pedagogiki i psychologii, przyczyni się do większej świadomości i pozwoli reagować we właściwy sposób na sygnały wysyłane przez podopiecznych.

Dzięki wiedzy zdobytej podczas uczestniczenia w Programie Edukacyjno-Profilaktycznym „Dbam o dobro dziecka...Seksualność jest ważna” możemy być pewni, że opiekunowie z pieczy zastępczej zdobędą odpowiednie przygotowanie z zakresu seksualności dziecka i będą dbać o jego dobro, również w tej dziedzinie.

Polecam Program wszystkim rodzicom adopcyjnym, zastępczym, nauczycielom, wychowawcom oraz pracownikom organizującym i wspierającym pieczę zastępczą. Jestem pewna, że dzięki szkoleniom organizowanym według zaprezentowanych wyżej konspektów, podniosą swoje kwalifikacje w dziedzinie seksualności dziecięcej. Pozwoli to na większe zrozumienie problematyki, z jaką zmagają się wychowankowie pieczy zastępczej.

mgr Katarzyna Sulima,

pedagog, nauczyciel wczesnej edukacji, trenerka TUS,

była Prezes Zarządu Fundacji na Rzecz Dziecka i Rodziny FASCYNACJE

Rekomendacja Programu Edukacyjno-Profilaktycznego „Dbam o dobro dziecka.... Seksualność jest ważna”:

Program Edukacyjno-Profilaktyczny „Dbam o dobro dziecka...Seksualność jest ważna” powstał jako forma wsparcia dla opiekunów instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej. Temat seksualności dzieci i młodzieży niestety często jest pomijany, niezauważany. Prawdopodobnie dlatego, że w opinii publicznej jest to dla wielu osób temat wstydlivy, temat o którym nie mówi się na głos, oficjalnie – temat „tabu”. Jeżeli już, temat seksualności jest omawiany dotyczy raczej młodzieży, w kontekście tematyki inicjacji seksualnej oraz zachowań ryzykownych. Niemalże zupełnie brakuje dyskusji dotyczących seksualności dzieci. Wręcz pojawiają się wątpliwości czy w ogóle istnieje coś takiego jak seksualność nieletnich. Program Edukacyjno-Profilaktyczny „Dbam o dobro dziecka...Seksualność jest ważna” w wyczerpujący i kompetentny sposób wypełnia swego rodzaju lukę informacyjną dotyczącą seksualności właśnie nieletnich.

Profesjonalizm specjalistów w zakresie seksuologii, psychologii oraz pedagogiki tworzących niniejszy program w rzetelny sposób wyjaśnia to jakże złożone zjawisko, jakim jest seksualność dzieci i młodzieży. Specjaliści wykorzystując wiedzę źródłową oraz własne doświadczenie w pracy z dziećmi i młodzieżą przechodzą poprzez „normalne” etapy rozwoju seksualnego – co przecież umożliwia osiągnięcie satysfakcjonującego życia w dorosłości. Wyjaśniają w sposób bardzo przystępny i merytoryczny, jak wygląda rozwój psychoseksualny dzieci i młodzieży, z jakimi trudnościami związanymi z własną seksualnością zmagają się adolescenti, w jaki sposób my dorośli możemy ich wspierać, jakie zachowania są naturalne, a jakie powinny wzbudzać niepokój opiekunów i specjalistów pracujących z dziećmi i młodzieżą. A także co bardzo istotnie pomagają dostrzec nadużycia na jakie byli, bądź są, narażeni podopieczni i w odpowiedni sposób przy wsparciu specjalistów im pomóc.

Program Edukacyjno-Profilaktyczny „Dbam o dobro dziecka...Seksualność jest ważna” jest bardzo wartościowym narzędziem pomagającym zrozumieć zagadnienie seksualności nieletnich, zagrożeń rozwojowych w tym obszarze oraz wskazuje drogi wsparcia, gdy zachwiany jest dobrostan podopiecznych.

mgr Elżbieta Kraczek-Niemiec

psycholog, psychoterapeuta, pedagog specjalny, socjoterapeuta

WIELKOPOLSKA

Rekomendacja Programu Edukacyjno-Profilaktycznego "Dbam o dobro dziecka.... Seksualność jest ważna":

Program Edukacyjno-Profilaktyczny "Dbam o dobro dziecka...Seksualność jest ważna" jest adekwatną odpowiedzią na zapotrzebowanie społeczne, a zwłaszcza na potrzeby doskonalenia zawodowego opiekunów pieczy zastępczej.

Niestety, rozpowszechnienie wiedzy seksuologicznej w naszym kraju od lat pozostaje na niskim poziomie. Jest to temat budzący kontrowersje, a często temat "tabu". A przecież seksualność to bardzo ważny obszar ludzkiego życia, stanowiący integralną część osobowości każdej istoty ludzkiej, mający wpływ na całościowy rozwój jednostki. O seksualność - od najmłodszych lat - należy dbać mądrze i odpowiedzialnie.

Przedstawiony program to cykl szkoleń, który został stworzony przez zespół specjalistów, w skład którego wchodzi: specjalista w zakresie seksuologii, psycholog i pedagog. Składa się on z dwóch części: zakres tematyczny szkoleń oraz materiały pomocnicze dotyczące rozwoju seksualnego dziecka (w tym zagrożeń wynikających dla tego rozwoju), a także przydatnych umiejętności i kompetencji komunikacyjnych.

Celem tego programu jest dostarczenie opiekunom podopiecznych instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej rzetelnych informacji, które podniosą ich wiedzę i świadomość w zakresie seksualności dzieci. Szkolenia te łączą wiedzę teoretyczną z wiedzą praktyczną opartą na przykładach, a ponadto przedstawiają ją w sposób przystępny, a jednocześnie merytoryczny i kompetentny.

Dzięki udziałowi w szkoleniu uczestnicy otrzymają praktyczną wiedzę poszerzając swoją wiedzę, kompetencje i kwalifikacje w zakresie rozwoju seksualności dzieci oraz wiedzę z zakresu profilaktyki i ochrony dzieci i młodzieży przed sytuacjami niepożądanymi i zagrażającymi podopiecznym.

mgr Karolina Rodewald

nauczyciel, terapeuta, trener TUS

Rekomendacja Programu Edukacyjno-Profilaktycznego "Dbam o dobro dziecka.... Seksualność jest ważna":

Szkolenie dotyczące rozwoju seksualnego dzieci, norm oraz możliwych zaburzeń w tym obszarze, jest całościową pigułką wiedzy, przedstawioną w przystępnej formie, zarówno dla profesjonalistów, jak i rodziców czy opiekunów. Szeroki i wyczerpujący zakres tematyczny szkolenia w obszarze seksualności gwarantuje rzetelne i profesjonalne przygotowanie osób pracujących z dziećmi, do zauważania i interweniowania w przypadkach niepokojących sygnałów ze strony podopiecznych.

Przy dużym niedoszacowaniu przestępstw seksualnych przeciwko nieletnim i bardzo dotkliwych dla poszkodowanych i otoczenia skutkach tego typu działań, wydaje się być sprawą priorytetową, aby dostępność wiedzy oraz sposobów interwencji, była bardziej powszechna w społeczeństwie, a

WIELKOPOLSKA

w szczególności wśród osób zajmujących się dziećmi i młodzieżą zawodowo. Szkolenia adresowane są do rodzin zastępczych spokrewnionych, jak zawodowych i niezawodowych, wychowawców w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz dla kadry organizującej i wspierającej pieczę zastępczą w celu poszerzenia wiedzy dotyczącej problematyki wykorzystania seksualnego dzieci i młodzieży, profilaktyki oraz pomocy osobom wykorzystanym seksualnie.

Szkolenia wyczerpująco omawiają tematykę rozwoju seksualnego dzieci i młodzieży, ról płciowych i tożsamości płciowej, orientacji i realizacji płciowej, inicjacji seksualnej, masturbacji z wyróżnieniem sytuacji problemowych oraz sposobów interwencji. Odnoszą się również do profilaktyki pornografii w sieci i wykorzystania seksualnego nieletnich. Szkolenia zawierają nie tylko wiedzę teoretyczną, ale również praktyczne przykłady oraz są wyczerpującą odpowiedzią na to, co konkretnie można i należy zrobić w sytuacjach, w których zagrożone jest dobro małoletniego oraz jak rozpoznać sygnały o tym, że wobec dziecka doszło do nadużycia w sferze seksualnej.

Należy również podkreślić profesjonalizm, rzetelność oraz doświadczenie osób prowadzących szkolenie, dzięki którym jego zakres merytoryczny jest na bardzo wysokim poziomie. Zaangażowanie i łatwość przekazywania wiedzy osobom prowadzącym szkolenie, czyni je wartościowym narzędziem zarówno w profilaktyce działań dotyczących ochrony dzieci i młodzieży, jak i zwiększenia świadomości w obszarze seksualnym, a także jako narzędzie dostarczające informacji o praktycznej pomocy w sytuacjach zagrożenia dobra dziecka.

mgr Anna Kamrowska,

psycholog ze specjalnością wspomaganie rozwoju

OPINIE OD UCZESTNIKÓW SZKOLEŃ “DBAM O DOBRO DZIECKA.... SEKSUALNOŚĆ JEST WAŻNA”:

Danuta, rodzina zastępcza, doświadczyła trudności wychowawczych, których źródłem - jak sądziła - było prawdopodobnie molestowanie seksualne dziecka i przemoc ze strony dorosłych; tak mówi o tym doświadczeniu oraz o naszych szkoleniach, w których wzięła udział:

“Nikt nie chciał mi wierzyć (...), mówiono, że sobie wymyślamy. (...) jak się teraz patrzy z perspektywy czasu - to mieliśmy rację. (...) gdybyśmy mieli wtedy tę wiedzę (...) to może inaczej wszystko by szło (...), żeby tak długo nie czekać. To było 6 lat temu. Jak byłam na szkoleniu, to wiele naszych spostrzeżeń się potwierdziło (...) teraz bym zupełnie inaczej “ogarnęła” sytuację, inaczej bym postępowała. Uważam, że treści ze szkolenia sprzyjają profilaktyce (...). Dużo mi to dało do myślenia”.

Ewa, rodzina zastępcza niezawodowa, ma pod opieką 2 dzieci w wieku 3,5 i 2,5 roku i opinię o szkoleniach ujęła w ten sposób:

“Bardzo pomocne były stwierdzenia na szkoleniu, jak postępować w tym okresie rozwoju dziecka. (...) Takie szkolenia wpływają na naszą wiedzę jako rodziców. (...) szkolenia są bardzo fajne, bardzo potrzebne. Chętnie wzięłabym udział w kolejnym szkoleniu z tego zakresu”.

Milena, rodzina zastępcza, ma pod opieką 4 dzieci:

“Szkolenia bardzo się nam przydały i, niestety, sprawdziły, bo u nas jest sprawa w toku, sprawa została zgłoszona i się toczy, czekamy na rezultaty. Wiemy teraz, jak rozmawiać i jak postępować z

WIELKOPOLSKA

jedną z naszych podopiecznych. Wiemy, jak ją wspierać w tym ciężkim okresie. Szkolenie pomogło nam podjąć interwencję (...). Mieliśmy już wcześniej podejrzenie, było w zachowaniu dziecka coś zaskakującego (...).

Szkolenie nam bardzo pomogło, nas "oświeciło", bo człowiek nie zdawał sobie sprawy, że w naszym środowisku (nie w rodzinie) może się coś takiego dziać (...). Zgłosiliśmy to, aby nie ciągnęło się to dalej, bo, niestety, oprawca znalazł sobie kolejną ofiarę. Na szczęście, "łańcuszek" został przerwany. Gdybym nie uzyskała tej wiedzy na szkoleniu to mogłabym jej szukać tylko w Internecie - a to nie tym polega! Pomoc specjalistyczna - taka jak na szkoleniu - to zupełnie inne podejście niż takie szukanie internetowych "babcynych porad".

Szkolenie dostarczyło nam solidną dawkę wiedzy, która pozwoliła nam przejść dość pewnie przez ten czas - bardzo nam to pomogło, bazujemy na tym cały czas. Jesteśmy bardzo wdzięczni za to szkolenie!

Sprawa była już wcześniej zgłaszana przez dziecko poprzedniej opiekunki, ale ona nie miała potrzebnej wiedzy i to zbagatelizowała. A przez to, że my mamy tę wiedzę, wiemy, jak, jak działać, jak postępować, jak udzielić pomocy dziecku. (...) Kluczowa jest postawa opiekuna, czy będzie potrafił przeprowadzić dziecko przez te wszystkie procedury i pomóc".

Izabela, rodzina zastępcza zawodowa:

"Szkolenie pozwoliło nam poszerzyć wiedzę i uwrażliwiło na niebezpieczeństwa".

Agnieszka, rodzina spokrewniona z czworgiem wnuczek; w przypadku jednego z dzieci było podejrzenie molestowania:

"Sprawa została zgłoszona, ale została umorzona, bo wnuczka nie chciała zeznawać w sądzie. Był problem z masturbacją, problemy w szkole (...) Szkolenie dużo mi dało, jak postępować w takiej sytuacji (...). Moja wiedza jest teraz dużo większa. Takie szkolenia są potrzebne i taka wiedza bardzo się przydaje, zwłaszcza w takich sytuacjach, jak omawiane".

Iwona, rodzina zawodowa od 15 lat:

"Uczestnictwo w szkoleniu było dla mnie jakby podsumowaniem mojej 15-letniej pracy. Przypomniałam sobie sytuacje, które miały miejsce w naszym domu, a zwłaszcza z jednym z dzieci. (...) i słuchając wypowiedzi wracałam do sytuacji, z którą się, niestety, spotkaliśmy. Szkoda, że ta wiedza przyszła tak późno, bo niejednokrotnie zgłaszałam do psychologów, pedagogów, do psychiatry, ale w głębi duszy, czułam niezrozumienie tej całej sytuacji".

Agnieszka, rodzina zastępcza spokrewniona dla 2 dzieci, 8 i 9 lat:

Chciałabym się podzielić 2 rzeczami: praktyczne zastosowanie - jak rozmawiać z dzieckiem w sytuacji, gdy nasze dziecko dozna czegoś, czego nie akceptuje i sobie nie życzy, co przekracza jej granice; moja motywacja, dlaczego przystąpiłam do szkoleń.

Mogłam zastosować treści ze szkolenia już na drugi dzień po szkoleniu. Miałam taką sytuację, że inne dziecko naruszyło granice mojej podopiecznej. Będąc po szkoleniu było mi łatwiej rozmawiać z dzieckiem (...). Zgłosiłam też tę sytuację mamie tego drugiego dziecka, ale ona była zupełnie na to nieprzygotowana, zareagowała płaczem (...). My jesteśmy szkoleni, ale inni nie są przygotowani do podejmowania takich tematów.

I moja motywacja... Mam wrażenie, że jestem mamą dla dziecka, które jest szczególnie narażone na wykorzystanie seksualne. Mieliśmy np. taką sytuację, że jak miała 2 latka, na chwilę spuściliśmy ją z oka (...) nigdzie jej nie było (...) jakaś pani powiedziała, że poszła z jakimś panem (...) szybko ją znalazłam po drugiej stronie w sklepie, pan kupował jej loda i powiedział, że by ją odprowadził (...) wydał mi się podejrzany (...) na szczęście, wszystko skończyło się dobrze, ale od tamtego momentu pali mi się czerwona lampka, że to dziecko jest podatne, bardziej zagrożone (...), zaczepiała panów (...). To szkolenie właśnie pozwoliło mi pewne mechanizmy zrozumieć, dlaczego ona to robiła (...)"

Izabela, od 14 lat mama w rodzinie zastępczej, obecnie przebywa w rodzinie dwoje dorosłych dzieci:

„Te szkolenia polecałabym dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz rodzin z młodszymi dziećmi, aby od początku mogli profesjonalnie podejść do zagrożeń i tematu pedofilii. To, co było bardzo dla nas ważne, to możliwość dzielenia się naszymi problemami, omawiania naszych trudnych sytuacji. Treści wszystkich szkoleń były bardzo interesujące. Uważam, że kandydaci na rodziny zastępczej powinny uczestniczyć w takiej serii szkoleń”.

Magdalena, wychowawca w domu dziecka:

„Temat szkoleń bardzo trudny, ale niezwykle ważny. Nasi wychowankowie są tak bardzo poranieni w tym obszarze... Dobrze, że odbyły się takie szkolenia. Solidny przekaz wiedzy i pochylenie się nad cierpieniem najłabszych. Dziękuję organizatorom i prowadzącym. Szczególną wartością takiego szkolenia była możliwość supervizji naszej pracy i otrzymanie dla nas samych wsparcia. Zderzenie się z własną bezradnością wobec systemu, brak współpracy środowisk, które powinny wspierać dziecko, niezwykle wyczerpuje. To bardzo dobrze wykorzystany czas”.

Patrycja, wychowawca z placówki:

„Bardzo wartościowe szkolenie. Dziękuję organizatorom, a zwłaszcza prelegentkom za ogrom wiedzy merytorycznej, jak i praktycznej, którą zostaliśmy obdarowani podczas tego szkolenia. To, jak zostaliśmy wszyscy zaopiekowani i wysłuchani przez panie prowadzące było dla mnie największą wartością, za którą jeszcze raz dziękuję”.

Dominika Konopacka, Olga Grześkowiak, koordynatorki rodzinnej pieczy zastępczej, CWR Swoboda:

“Dzięki temu, że uczestniczymy w takim szkoleniu, jest to szansa, aby przekazać tę wiedzę rodzinom, które nie mogły uczestniczyć w tym szkoleniu. (...) Mamy wiele rodzin, w których toczą się sprawy o wykorzystanie seksualne i ta wiedza jest dla nas bardzo ważna. (...) Bardzo dziękujemy za szkolenie, było dla nas bardzo ważne”.

Katarzyna Kowalska, PCPR Jarocin, Dział Wsparcia Rodziny:

“Bardzo dziękujemy za szkolenie, usystematyzowaliśmy wiedzę w tej dziedzinie (...). Niestety, bardzo często zderzamy się w pracy z tym, że wiemy gdzie zgłosić, wiemy, gdzie pokierować, ale system stawia nas “pod ścianą”, bo postępowanie umorzone... bo co z tego, że my wiemy, że przemocą seksualną jest to i to (...) i takie rzeczy zgłaszamy, a potem rodziny i my zostajemy sami sobie, a sprawa jest umorzona, bo szkodliwość czynu w sumie żadna, brak materiału dowodowego, w przesłuchaniach dzieci biorą udział nieodpowiednie osoby i dzieci nie chcą zeznawać; dzieci są przesłuchiwane przez pierwszego lepszego funkcjonariusza... To są takie rzeczy,

które zgłaszają nam koordynatorzy (...). Szkolenia online dla rodziców zastępczych najlepiej się sprawdzają, kiedy są organizowane w ośrodku i grupa spotyka się u nas i wszyscy razem uczestniczą w szkoleniu. Kiedy każdy korzysta sam w domu to zdarza się, że zapomina o terminie szkolenia, ale kiedy grupa jest razem to się nawzajem mobilizuje i mam wrażenie, że bardziej korzysta”.

Marek Oziemkowski, MOPR w Poznaniu, Kierownik Działu Opieki Zastępczej wraz z koordynatorami pieczy:

“Informacje zwrotne od koordynatorów na temat szkoleń były bardzo pozytywne. (...) Mamy wprowadzić superwizje, zespoły, omawiamy trudne przypadki, ale potrzebujemy spotkań superwizyjnych ze strony specjalistów - takich jak Państwo. Wiedza, którą nam Państwo przekazali, była bardzo przydatna, ale potrzebujemy przedyskutować nasze trudniejsze przypadki, aby się upewnić, czy w tym, co robimy, idziemy w dobrym kierunku”.

2. Podsumowanie ewaluacji rozwiązania

1. Zaplanowane rezultaty rozwiązania

Zaplanowano następujące rezultaty:

1. Przeprowadzenie warsztatów dla rodziców, wychowawców i opiekunów oraz dzieci i młodzieży 7-15 (max. 25) uczestników na warsztat
2. Konsultacje indywidualne (dla rodzin spokrewnionych, zawodowych i niezawodowych) – przynajmniej 3
3. Superwizje (dla pracowników) – przynajmniej 3
4. Konsultacje ewaluacyjne z uczestnikami warsztatów – przynajmniej 2
5. Zespoły ewaluacyjne – przynajmniej 5
6. Opracowanie Programu Edukacyjno-Profilaktycznego Dbam o dobro dziecka... Seksualność jest ważna! – 1 opracowanie
7. Sporządzenie Raportu Końcowego – 1 raport
8. Wzrost kompetencji wychowawczych, wiedzy seksuologicznej, rozumienia wagi poszczególnych czynników rozwoju i wychowania – wzrost o 50%

2. Wskaźniki rezultatu/sukcesu rozwiązania

Wskaźniki osiągnięcia rezultatu (w odniesieniu do zaplanowanych rezultatów):

Ad. 1: Przeprowadzenie warsztatów dla rodziców, wychowawców i opiekunów oraz dzieci i młodzieży 7-15 (max. 25) uczestników na warsztat; miernik: ilość warsztatów (odbyło się 7 warsztatów), liczba uczestników kontrolowana poprzez listę uczestników korzystających z warsztatów (ze szkoleń skorzystały przynajmniej 63 osoby – tam, gdzie rejestrowały się instytucje w szkoleniach uczestniczyły kilkuosobowe grupy) – miernik został osiągnięty

Ad. 2: Konsultacje indywidualne (dla rodzin spokrewnionych, zawodowych i niezawodowych) – przynajmniej 3; miernik: ilość konsultacji (odbyły się 3 konsultacje) – miernik został osiągnięty

Ad. 3: Superwizje (dla pracowników) – przynajmniej 3; miernik: ilość konsultacji (odbyły się 3 konsultacje) – miernik został osiągnięty

Ad. 4: Konsultacje ewaluacyjne z uczestnikami warsztatów – przynajmniej 2; miernik: ilość konsultacji (odbyły się 2 spotkania, jedno dla rodzin zastępczych i wychowawców, drugie dla organizatorów pieczy zastępczej) – miernik został osiągnięty

Ad. 5: Zespoły ewaluacyjne – przynajmniej 5 – miernik: opracowanie, sztuka (5 recenzji, rekomendacji) – miernik został osiągnięty

Ad. 6. Opracowanie Programu Edukacyjno-Profilaktycznego Dbam o dobro dziecka... Seksualność jest ważna! – 1 opracowanie – miernik: opracowanie, sztuka (1 opracowanie) – miernik został osiągnięty

Ad. 7: Sporządzenie Raportu Końcowego – 1 raport – miernik: opracowanie, sztuka (1 niniejszy raport) – miernik został osiągnięty

Ad. 8: Wzrost kompetencji wychowawczych, wiedzy seksuologicznej, rozumienia wagi poszczególnych czynników rozwoju i wychowania – wzrost o 50% - miernik – ankieta samooceny – miernik został osiągnięty

3. Opis wyników testowania na podstawie przeprowadzonej ewaluacji

Testowanie rozpoczęliśmy od organizacji spotkania inauguracyjnego z udziałem partnerów (PCPR Jarocin, PCPR Poznań, MOPR Poznań, CWR Poznań), na którym zaprezentowaliśmy tematykę proponowanych warsztatów i wspólnie ustaliliśmy zakres tematyczny warsztatów. Warto dodać, że jeszcze w trakcie przygotowywania oferty odbyliśmy „przedinaguracyjne” spotkanie z potencjalnymi partnerami, co pomogło nam skonkretyzować naszą ofertę na zapytanie ofertowe.

Następnie przeprowadziliśmy siedem 4-godzinnych szkoleń skierowanych do koordynatorów oraz opiekunów pieczy zastępczej. Dla płynności organizacji cały czas utrzymywany był kontakt z partnerami, na bieżąco też dokonywaliśmy ewaluacji. Realizacja szkoleń online przebiegła bez zakłóceń, a uczestnicy szkoleń otrzymali certyfikaty uczestnictwa w szkoleniu, co było dla nich ważne ze względu na doskonalenie zawodowe.

Udało się przeszkolić ok. 80 osób (zarejestrowano 63 uczestników, w tym kilka grup zorganizowanych korzystających z jednego linka dostępowego do szkolenia), wiedza i kompetencje uczestników jednoznacznie wzrosły (wyniki ankiety ewaluacyjnej). Szkoleniom towarzyszyły konsultacje dla rodziców zastępczych, wychowawców i pracowników organizujących pieczę zastępczą – ogółem odbyło się takich spotkań 6 (3 konsultacje i 3 superwizji). Dzięki szkoleniom i konsultacjom wypracowaliśmy np. „Warsztat mocy”, który szczególnie trafił w oczekiwania pracowników pieczy.

Warto podkreślić, że na rynku szkoleniowym brakuje szkolenia, które by było zaprojektowane wprost pod potrzeby pieczy zastępczej i uwzględniałoby specyfikę potrzeb właśnie tej grupy odbiorców. Dzięki uważnemu wsłuchaniu się w potrzeby tej grupy, udało się w sposób kompleksowy zadbać o podwyższenie wiedzy i kompetencji pracowników pieczy (rodziny zastępcze, wychowawcy z placówek, kadra organizująca pieczę) w obszarze wspierania prawidłowego rozwoju seksualnego dziecka oraz chronienia przed wykorzystaniem seksualnym i interwencji w sytuacji gdy do krzywdy dziecka w tym obszarze już doszło.

Zwołaliśmy 2 spotkania ewaluacyjne, w których wzięli udział uczestnicy warsztatów oraz nasi partnerzy instytucjonalni, tj. MOPR Poznań, PCPR Poznań, PCPR Jarocin. Na spotkaniu podzieliliśmy się spostrzeżeniami i wnioskami, a także podsumowaliśmy nasze doświadczenia z realizacji innowacyjnego programu edukacyjno-profilaktycznego „Dbam o dobro dziecka... Seksualność jest ważna”. Wyniki ewaluacji zostały zamieszczone powyżej oraz zostały wykorzystane do konstrukcji Programu.

Zgodnie z planem odbyły się także zespoły interdyscyplinarne o charakterze ewaluacyjnym służące dopracowaniu prototypu Programu Edukacyjno-Profilaktycznego Dbam o dobro dziecka... Seksualność jest ważna. Tekst został opracowany redakcyjnie zgodnie z przepisami art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062). Program będzie trwałym rezultatem testowania innowacji społecznej, udostępnionym na stronie internetowej Fundacji oraz naszych partnerów, a także każdej instytucji, która by sobie tego życzyła.

4. Podsumowanie kluczowych modyfikacji produktów, wdrożonych w wyniku wniosków i rekomendacji z testowania

W porozumieniu z Partnerami i Mentorką Projektu moduł dla młodzieży został dostosowany do potrzeb koordynatorów oraz opiekunów pieczy zastępczej w ten sposób, że zamiast 3 warsztatów dla młodzieży odbyły się 3 warsztaty dla opiekunów. Było to podyktowane tym, że nie udało się zrekrutować grupy młodzieży (sygnalizowano nam obawy placówek, że takie doraźne warsztaty budzą niepokój opiekunów ze względu na burzę medialną wokół zjawiska „seksualizacji dzieci i młodzieży”, a także potrzebę podniesienia własnych kompetencji, tak aby sami opiekunowie mogli we własnym zakresie pracować z podopiecznymi bez powierzania młodzieży innym edukatorom – chodziło o poczucie odpowiedzialności za wychowanie powierzonych sobie wychowanków).

Treści podzielono na 2 moduły: seksuologiczny i profilaktyczny. Ten podział został zachowany w Produkcie, który integruje treści z projektu na innowacje społeczne (2022 r.) i niniejszego projektu, który stanowi niejako kontynuację i uzupełnienie brakujących treści, które były zgłaszano przez Partnerów podczas ewaluacji realizacji pierwszej części.

5. Końcowa analiza trafności, efektywności i skuteczności rozwiązania w oparciu o opinie użytkowników/odbiorców/ekspertów

Testowanie dowiodło, że przyjęto trafne, efektywne i skuteczne założenia dotyczące programu szkoleń, a mianowicie:

- potwierdziła się konieczność podzielenia treści na moduł seksuologiczny i profilaktyczny
- sprawdziło się założenie dotyczące interdyscyplinarnego składu zespołu szkoleniowego – specjaliści w zakresie seksuologii, psycholog, pedagog, terapeutę; specjalista w zakresie seksuologii zapewnił merytoryczny nadzór nad wykonaniem zadania szkoleniowego przez psychologa i pedagoga (którzy nie posiadają wiedzy kierunkowej seksuologicznej), a z drugiej strony pozwolił osobom mniej doświadczonym zyskać nowe kompetencje (psycholog, pedagog),
- założony zakres tematyczny okazał się adekwatny do oczekiwań i potrzeb uczestników szkoleń – opinie i informacje zwrotne od uczestników szkoleń potwierdziły zasadność doboru treści szkoleń, gdyż odpowiadały na potrzeby i oczekiwania uczestników,
- opinie i informacje zwrotne od uczestników szkoleń potwierdziły konieczność szkolenia kadry pieczy zastępczej w dziedzinie seksualności dzieci i młodzieży: uczestnicy wskazywali, że z jednej

strony szkolenia „otworzyły im oczy” na zagrożenia, które czyhają na dzieci i młodzież we współczesnym świecie, ale i na możliwości kształtowania osobowości podopiecznych w zakresie seksualności, a z drugiej – potwierdziły ich własne spostrzeżenia (np. że dane dziecko mogło być wykorzystane seksualnie, choć nikt nie chciał uwierzyć w ten fakt) oraz umocniło, dzięki pozyskanej wiedzy, w działaniach na rzecz ochrony podopiecznych oraz wsparcia ich rozwoju na co dzień,

- bardzo mocno wybrzmiała podczas konsultacji dla rodziców zastępczych, wychowawców i innych pracowników pieczy zastępczej konieczność zapewnienia dostępu do specjalistycznych konsultacji, wskazywano, że bardzo trudno uzyskać konsultacje superwizyjne, które odpowiadają na rzeczywiste potrzeby pracowników pieczy.

6. Wskazówki dla przyszłych użytkowników wynikające z testowania i ewaluacji

1. Opis potencjalnych zastosowań innowacji, warunków w jakich innowacja się sprawdza

Prezentowana innowacja nadaje się do zastosowania przede wszystkim w środowisku pieczy zastępczej, gdyż adresuje problemy, które występują najczęściej właśnie tam.

Być może, po dokonaniu odpowiednich modyfikacji i dostosowań mogłaby być zastosowana także w innych środowiskach, np. dla kadry szkół, instytucji opiekuńczych innych niż placówki pieczy zastępczej – konieczne byłoby testowanie 3 szkoleń na nowej grupie odbiorców, aby się dostosować do ich potrzeb.

2. Czynniki i warunki sukcesu we wdrażaniu rozwiązania

Podstawowym warunkiem powielenia i wdrożenia innowacji przez inne zespoły specjalistów byłoby posiadanie zespołu, składającego się ze specjalisty w zakresie seksuologii, psychologa i pedagoga – zespół może się też składać z 2 osób, tj. specjalisty w zakresie seksuologii + psycholog lub pedagog, a optymalnie: osoba, która jest jednocześnie psychologiem i pedagogiem.

Warunkiem sine qua non jest specjalista w zakresie seksuologii w zespole – inaczej istnieje ryzyko, że sam psycholog czy pedagog nie poradzi sobie z zakresem tematycznym szkoleń.

Ważnym czynnikiem sukcesu jest dobre rozeznanie potrzeb danego środowiska pieczy zastępczej – warto by było, aby organizator szkolenia podał zespołowi szkoleniowemu informacje dotyczące zaistniałych faktów wykorzystania seksualnego dziecka – ile rodzin boryka się z taką sytuacją, jakie główne problemy wychowawcze w obszarze seksualności identyfikują rodziny, które miałyby wziąć udział w szkoleniu.

3. Opis wyzwań, które wystąpiły w trakcie realizacji innowacji oraz ich znaczenia dla skalowania rozwiązania

W trakcie testowania okazało się, że należy poszerzyć nie tylko moduł seksuologiczny, ale także profilaktyczny, co uczyniono w prezentowanym Produkcie. W ten sposób powstał moduł seksuologiczny i kompatybilny z nim moduł profilaktyczny. Taki układ Produktu z pewnością przełoży się na większe zainteresowanie programem, a tym samym zwiększy jego skalowanie w różnych środowiskach.

Poszerzenie modułu profilaktycznego wynikało z postulatów rodziców i wychowawców, aby poszerzyć ten aspekt, tak aby oni sami mogli podejmować działania profilaktyczne i edukacyjne wobec powierzonych im dzieci. Całkowicie nie sprawdziła się propozycja przeprowadzenia warsztatów dla młodzieży, co wynikało z obaw opiekunów, że takie pojedyncze, doraźne warsztaty

mogą zaszkodzić młodzieży oraz że mogą naruszyć prawa rodzicielskie. Obawy były podyktowane tym, że na rynku szkoleniowym istnieje wiele propozycji kierowanych do dzieci i młodzieży, które nie biorą pod uwagę praw rodzicielskich (to opiekun prawny jest pierwszym wychowawcą swojego dziecka i to on ma prawo decydować jakie treści są przedstawiane jego dzieciom), a także często charakteryzują się małym wycuciem dotyczącym potrzeb i specyfiki dzieci z pieczy zastępczej (dzieci z pieczy są często obciążone różnymi doświadczeniami traumatycznymi).

Szanujemy te obawy i rzeczywiście o wiele lepszym rozwiązaniem jest wyposażenie samych opiekunów dzieci w potrzebną wiedzę i kompetencje.

4. Końcowa analiza potencjału rozwiązania (jego słabe i mocne strony; szanse i możliwe sposoby ich wzmocnienia; bariery, zagrożenia i możliwe sposoby ich minimalizacji)

Wydaje się, że opracowana innowacja sprawdziła się jako „dostarczyciel” podstawowej wiedzy seksuologicznej, niezbędnej do profesjonalnego sprawowania opieki nad dzieckiem opuszczonym oraz ważnych – z punktu widzenia profilaktyki wykorzystania seksualnego – kompetencji wychowawczych.

Mocną stroną jest niewątpliwie sam Program – przetestowany, sprawdzony, działający, dostosowany do potrzeb pieczy zastępczej. Słabszą stroną jest, niestety, ograniczony dostęp do zespołów szkoleniowych, co wiąże się z kosztami dodatkowymi. Przydatnym rozwiązaniem mogłoby być prowadzenie szkoleń dla szkoleniowców, tak aby więcej grup specjalistów mogło prowadzić we własnym zakresie szkolenia wg naszego Programu.

Warto dodać, że poruszana na szkoleniach tematyka może stanowić temat tabu i przez to budzić pewne obawy przed podejmowaniem tego typu tematyki. Opinie uczestników potwierdzają jednak, że należy tę tematykę podejmować, a sposób jej przedstawienia był oceniony przez uczestników jako neutralny. Problem i barierą we wdrażaniu mogą być wysokie stawki dla specjalistów, ale sposobem ich minimalizacji tego zagrożenia może być np. budowanie świadomości i edukacja specjalistów już na etapie studiów kierunkowych, a także podczas tego inicjatyw szkoleniowych jak „Akademia Innowacji”, tak aby szkolić kadry specjalistów, aby zwiększyć do dostęp do szkoleń seksuologicznych.

5. Inne wskazówki i rekomendacje dotyczące wdrażania rozwiązania przez przyszłych użytkowników

Byłoby warto zapoznać się z podaną w konspektach literaturą dla prowadzących oraz lekturą dla uczestników, aby mieć orientację w ich zawartości (trudno polecać coś, czego się nie zna).

7. Dodatkowe uwagi

1. ostateczna charakterystyka produktu wdrożeniowego

Prezentowany program składa się z 2 zasadniczych części: konspekty szkoleń oraz materiały pomocnicze dotyczące rozwoju seksualnego dziecka, zagrożeń tego rozwoju, a także przydatnych umiejętności i kompetencji komunikacyjnych. Program został opatrzony rekomendacjami od naszych fundacyjnych specjalistów oraz uczestników prototypowych szkoleń.

Konspekty szkoleń obejmują 7 osobnych dokumentów, które mogą być podstawą do przeprowadzenia danego szkolenia; na ich podstawie dany zespół szkoleniowy może przygotować własną prezentację tematyki danego szkolenia (nie chcieliśmy ograniczać inwencji i kreatywności poszczególnych zespołów przez narzucenie własnej „jedynie słusznej” prezentacji). Pomocą do stworzenia własnej prezentacji będą niewątpliwie załączone w części drugiej materiały do szkoleń.

Całość podsumowują rekomendacje i uwagi od naszych specjalistów-ewaluatorów oraz uczestników prototypowych szkoleń – mogą wskazać na potrzeby potencjalnych uczestników, a uwagi od naszych ewaluatorów mogą pomóc w przygotowaniu się do szkolenia przez zespoły szkoleniowe.

Dzięki realizacji innowacyjnego Programu Edukacyjno-Profilaktycznego wzrasta u opiekunów dzieci:

- świadomość zagrożeń w obszarze seksualności
- umiejętność adekwatnego reagowania na niepokojące sygnały w obrębie seksualności
- umiejętność wspierania dziecka skrzywdzonego seksualnie
- wiedza i kompetencje w zakresie wspierania integralnego rozwoju seksualnego
- wiedza i kompetencje w zakresie podejmowania działań edukacyjno-profilaktycznych, co z kolei przekłada się na wzmocnienie czynników chroniących dzieci i młodzież przed wykorzystaniem seksualnym.

Z kolei u pracowników organizujących pieczę – wzrasta nie tylko świadomość zagrożeń, ale przede wszystkim umiejętność wspierania rodzin i placówek w sytuacji wykorzystania seksualnego małoletniego, pokierowania rodziną i doradzenie adekwatnym działaniom na rzecz skrzywdzonego dziecka.

Ostatecznie przygotowaliśmy 7 szkoleń dla następujących grup odbiorców:

SZKOLENIE NR 1. ASPEKTY PRAWNO-PSYCHOPEDAGOGICZNE WSPIERANIA DZIECKA WYKORZYSTANEGO SEKSUALNIE – DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH, WYCHOWAWCÓW W PLACÓWKACH

I. Wykorzystanie seksualne dziecka – procedury dochodzeniowe i sądowe

II. Prawa rodzica/opiekuna i dziecka podczas procedur dochodzeniowych i sądowych i ich egzekwowanie

III. Wspieranie dziecka wykorzystanego seksualnie podczas procedur dochodzeniowych i sądowych

IV. Jak zabezpieczyć dziecko przed wtórną traumatyzacją podczas procedur dochodzeniowo-sledczych i sądowych?

Do realizacji przez specjalistę w zakresie seksuologii

SZKOLENIE NR 2. ASPEKTY PRAWNO-PSYCHOPEDAGOGICZNE WSPIERANIA DZIECKA WYKORZYSTANEGO SEKSUALNIE – DLA PRACOWNIKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

I. Wykorzystanie seksualne dziecka – procedury dochodzeniowe i sądowe

II. Prawa rodzica/opiekuna i dziecka podczas procedur dochodzeniowych i sądowych i ich egzekwowanie

III. Wspieranie dziecka wykorzystanego seksualnie podczas procedur dochodzeniowych i sądowych

IV. Jak zabezpieczyć dziecko przed wtórną traumatyzacją podczas procedur dochodzeniowo-sledczych i sądowych?

Do realizacji przez specjalistę w zakresie seksuologii

SZKOLENIE NR 3. PROFILAKTYKA – KOMPETENCJE WYCHOWAWCZE I KOMUNIKACYJNE RODZICÓW, OPIEKUNÓW

I. Empatyczna komunikacja Marshalla Rosenberga – NVC

II. Powszechne bariery komunikacyjne

III. Bariery komunikacyjne wynikające ze stosowania mechanizmów obronnych

Do realizacji przez psychologa/pedagoga

SZKOLENIE NR 4. POZYTYWNA DYSCYPLINA W DOMU I SZKOLE

I. Przekonania i umiejętności konieczne do rozwoju kompetentnych społecznie oraz życiowo jednostek

II. Podstawowe koncepcje adlerowskie

III. Pozytywna dyscyplina – zasady

Do realizacji przez psychologa/pedagoga

SZKOLENIE NR 5. REGULACJA EMOCJONALNA – RODZICE I DZIECI

I. Emocje i układ nerwowy

II. Stres, emocje, przywiązywanie, rezyliencja, wsparcie

III. Emocje a ciało – regulacja emocjonalna na poziomie ciała

IV. Emocje a umysł – regulacja emocjonalna na poziomie umysłu

V. Przykłady ćwiczeń, treningów i terapii ukierunkowanej na regulację emocjonalną

Do realizacji przez pedagoga/psychologa

SZKOLENIE NR 6. METODY PRACY WSPIERAJĄCE ROZWÓJ DZIECKA W PIECZY ZASTĘPCZEJ

I. Integracja sensoryczna u dziecka i skutki zaburzeń (neurofizjologia układu nerwowego i rola integracji zmysłowej, co to jest integracja sensoryczna, zaburzenia SI u dzieci – w kontekście funkcjonowania i postrzegania świata, wsparcie dziecka w procesach regulacji)

II. Doświadczenie traumy przez dziecko – jak wspierać dziecko i siebie

III. TBRI® – Interwencja relacyjna oparta na zaufaniu (metoda interwencji opracowana z myślą o dzieciach z trudnych miejsc, które doświadczyły krzywdzenia, przemocy, zaniedbania i wielokrotnych zmian środowiska opiekuńczego)

Do realizacji przez specjalistę w zakresie seksuologii i psychologa/pedagoga

SZKOLENIE NR 7. JAK ROZMAWIAĆ Z DZIECKIEM? INSTRUKCJA OBSŁUGI NASTOLATKA

I. Rozwój psychoseksualny dziecka w wieku nastoletnim

- zmiany zachodzące w ciele nastolatka

- jakie są normy, co poza nie wykracza, co może zaniepokoić opiekuna

II. Więcej o komunikacji

- dlaczego dobra komunikacja z nastolatkiem jest tak ważna?

- co możemy zyskać dzięki znajomości dobrych praktyk i narzędzi wspomagających komunikację z nastolatkiem?

III. Jak ochronić nastolatka przed niebezpieczeństwami?

- profilaktyka, zapobieganie cyberprzemocy (również na tle seksualnym)

- czynniki chroniące

Do realizacji przez psychologa/pedagoga i specjalistę w zakresie seksuologii

Powyżej opisane elementy produktu zostały przetestowane w ramach realizowanej innowacji. Stanowią one będą część kompletnego *Programu Edukacyjno – Psychologicznego Dbam o dobro dziecka... seksualność jest ważna*, załączonego do raportu.

2. etapy wdrażania innowacji,

I. działania przygotowawcze i organizacyjne

II. realizacja szkolenia

III. działania ewaluacyjne i zakończenie danego projektu szkoleniowego

Szczegółowe informacje nt. poszczególnych etapów znajdują się poniżej w pkt e)

WIELKOPOLSKA

3. niezbędne zasoby i kwalifikacje kadry,

Jak wyżej wspomniano zespół szkoleniowy powinien składać się ze specjalisty w zakresie seksuologii, psychologa i pedagoga lub specjalisty w zakresie seksuologii i pedagoga lub psychologa (a optymalnie: specjalisty dwu-dyscyplinarnego) – wskazane byłoby, aby były to osoby z pewną praktyką w swoim zawodzie (przynajmniej 2-3 lata). Za spełnienie wymogu posiadania w składzie kadry szkoleniowej specjalisty w zakresie seksuologii można uznać osobę, która skończyła przynajmniej studia podyplomowe w zakresie seksuologii lub studia kierunkowe, ponadto to osoba korzystająca z superwizji Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego. Tak wysokie wymagania wobec tego członka zespołu szkoleniowego wiążą się z tym, że towarzyszący specjaliście w zakresie seksuologii psycholog lub pedagog nie mają wystarczającego przygotowania w zakresie seksuologii – specjalista w zakresie seksuologii gwarantuje odpowiedni poziom szkolenia.

4. narzędzia do wdrożenia innowacji,

Do implementacji naszego produktu innowacyjnego należy rozważyć, czy dana instytucja posiada:

- zespół specjalistów o wymaganych kwalifikacjach: specjalista w zakresie seksuologii, psycholog, pedagog (optymalnie), a przynajmniej specjalista w zakresie seksuologii + psycholog lub pedagog lub specjalista dwudyscyplinarny
- sprzęt i zasoby techniczne do zorganizowania szkolenia online (adresy mailowe dla uczestników, komputery/laptopy i in. sprzęty z łączem internetowym, osoba do obsługi technicznej szkolenia)
- zasoby lokalowe do organizacji szkolenia stacjonarnie (sala z krzesłami, rzutnik multimedialny z laptopem, ekran)
- sprzęt i zasoby lokalowo-techniczne do przygotowania szkolenia (laptop do przygotowania prezentacji, korespondencji z uczestnikami szkolenia, do wysyłania im zaświadczeń lub faktur – jeśli szkolenie byłoby odpłatne)
- konspekty do szkoleń oraz prezentacje multimedialne (można skorzystać z naszego Produktu i na jego podstawie przygotować własne prezentacje)
- w przypadku szkolenia online liczba uczestników jest w zasadzie dowolna, gdyż można zadawać pytania na czacie w trybie anonimowym, jednak jeśli uczestnicy mają się czuć komfortowo to optymalna grupa to 20-30 osób; podobna liczba osób (ok. 20) skorzysta w sposób optymalny ze szkolenia stacjonarnego

5. instrukcja wdrożenia innowacji dla kolejnych podmiotów,

I. etap: działania przygotowawcze i organizacyjne

1. nawiązanie kontaktu z partnerami strategicznymi (organy samorządowe, MOPR, PCPR lub inna instytucja pieczy zastępczej) – zapewnienie dostępu do potencjalnych uczestników szkolenia
2. rozpoznanie potrzeb potencjalnych uczestników (z jakimi problemami borykają się potencjalni uczestnicy szkolenia? Czy są to trudności w wychowaniu podopiecznych, obejmujące obszar

seksualności? Czy podopieczni wykazują nieprawidłowe zachowania w dziedzinie seksualnej? Czy istnieją podejrzenia lub jest to udowodnione, że dany wychowanek stał się ofiarą przemocy seksualnej?) – tego typu wiedza bardzo pomaga podczas przygotowania się do szkoleń, aby zaadresować treści edukacyjne do potrzeb słuchaczy

3. ustalenie szczegółów organizacyjnych z partnerem i ustalenie takich kwestii jak: finansowanie, ustalenie terminu, miejsca i sposobu przeprowadzenia szkolenia (czy stacjonarnie czy online?), ustalenie liczby uczestników, rejestracja uczestników i pozyskanie kontaktów do uczestników, ew. przesłanie dostępów dla uczestników (jeśli będzie to szkolenie online), zabezpieczenie noclegów i wyżywienia w przypadku szkolenia stacjonarnego lub ustalenie czy ta kwestia leży po stronie partnera czy jest pozostawiona do decyzji szkoleniowców

4. należy przeprowadzić 5 szkoleń osobno, tj. w 5 osobnych terminach – poruszane na szkoleniach tematy bywają bardzo trudne dla uczestników i nie należy „składać” szkoleń w bloki np. po 2 szkolenia, optymalnie byłoby ustalić terminy np. co tydzień lub co 2 tygodnie, aby pozyskana wiedza na szkoleniu miała szansę trochę „popracować” w danym uczestniku; można także podzielić szkolenia wg grup adresatów i poprowadzić je jako odrębne szkolenia (osobno dla rodzin spokrewnionych, osobno dla rodzin zawodowych i niezawodowych i opiekunów z placówek, osobno dla pracowników) i np. zaproponować 2-częściowe szkolenie tylko dla rodzin spokrewnionych; każde szkolenie powinno obejmować 3 godziny wykładu + 0,5 h dyskusja + 0,5 h przerwy (potrzebna jest przestrzeń na podjęcie dyskusji, jeśli grupa będzie miała taką potrzebę – jeśli uczestnicy nie skorzystają z możliwości dyskusji, spotkanie po prostu skończy się szybciej)

II. etap: realizacja szkolenia

5. realizacja szkoleń (należy zadbać o 2 lub nawet 3 przerwy podczas danego szkolenia – należy obserwować reakcje uczestników i dostosować tempo szkolenia do bieżących potrzeb grupy; w przypadku szkolenia stacjonarnego warto byłoby zabezpieczyć dostęp do kawy/herbaty i drobnych ciasteczek – będzie to sprzyjać wytchnieniu od trudnych tematów poruszanych na szkoleniu – należy tak skonstruować grafik szkolenia, aby była 1 dłuższa ok. 30-minutowa przerwa w połowie wykładu; na koniec szkoleń należy rozdać uczestnikom zaświadczenia o szkoleniu)

III. etap działania ewaluacyjne i zakończenie danego projektu szkoleniowego

6. działania podsumowujące realizację szkolenia:

- ewaluacja działań organizacyjnych, prowadzących do realizacji szkolenia (czy wszystko „zadziałało”? co warto na przyszłość lepiej zorganizować, ulepszyć?)
- ewaluacja samych szkoleń (co warto zmodyfikować, co ulepszyć?)
- wysłanie zaświadczeń po szkoleniu online (o ile nie zostały rozdane podczas szkolenia stacjonarnego)
- podtrzymanie kontaktu z partnerem oraz uczestnikami i zaproponowanie indywidualnych konsultacji seksuologicznych (bywa, że uczestnicy lub partner pozyskawszy wiedzę ze szkolenia dostrzeże konieczność przeprowadzenia indywidualnych konsultacji ws. danego wychowanka)

6. strategiczni partnerzy do wdrożenia innowacji,

Strategicznymi partnerami do wdrożenia innowacji są na pewno wszelkie instytucje organizujące lub wspierające pieczę, czyli np. ROPS-y (bo wyznaczają kierunki polityki społecznej na danym terenie, co też się ostatecznie przekłada na możliwości finansowania poszczególnych programów, w tym szkoleniowych), samorządy (bo finansują działanie pieczy na swoim terenie) i same MOPR-y, MOPS-y, PCPR-y (bo realizują zadanie pieczy) itd. Oczywiście można rozważyć także otwarty nabór, adresowany do indywidualnych rodziców zastępczych, opiekunów i pracowników organizujących pieczę.

7. model biznesowy innowacji (np. w oparciu model Canvas),

Kluczowi partnerzy ROPS, MOPR, MOPS, PCPR, samorządy	Działania kluczowe Szkolenia w dziedzinie seksuologii	Propozycja wartości wzmocnienie świadomości w dziedzinie seksualności podopiecznych rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	Relacje z klientami Cykliczne ogłoszenia o szkoleniach, akcje informacyjne, dotarcie do poszczególnych lokalnych środowisk pieczy zastępczej	Segmenty klientów Rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe, wychowawcy placówek, kadra organizująca pieczę
	Kluczowe zasoby Specjalistyczny zespół szkoleniowy składający się ze specjalisty w zakresie seksuologii, psychologa, pedagoga		Kanał Strona internetowa instytucji szkoleniowej, fanpage FB, Twitter, YouTube i inne	
Struktura kosztów		Strumienie przychodów		

Wynagrodzenia szkoleniowców, koszty administracyjne, koszty techniczne, ew. koszty dojazdu, noclegu, diety	Indywidualne wpłaty poszczególnych uczestników szkoleń Pozyskanie grantów z różnych źródeł
--	---

8. szacunkowe koszty wdrożenia innowacji,

Jak wskazano wyżej samo innowacyjne rozwiązanie jest bezkosztowe, ale w przypadku braku odpowiedniej kadry należałoby zagwarantować co najmniej kwotę ok. 15.000 na przeprowadzenie serii szkoleń.

9. potencjalne źródła finansowania.

Instytucjonalnymi źródłami finansowania mogą być np. samorządy, które finansują pieczę na swoim terenie, projekty europejskie, fundusze norweskie i inne.

